

Vážené příznivkyně a příznivci našeho klubu a fanoušci a fanynky rozhlasu,

dne 31. 12. 2021 má dojít k vypnutí vysílání Českého rozhlasu na středních a dlouhých vlnách, čímž bude po mnoha desetiletích definitivně ukončen provoz řady vysílačích středisek a lze očekávat, že následně dojde k jejich likvidaci. Historický radioklub československý, zapsaný spolek, s tímto záměrem dlouhodobě nesouhlasí. Dle vedení klubu jsou důvody, proč vysílání zachovat, následující:

1. Distribuce informací při rozsáhlých pohromách

V případě rozsáhlé živelné pohromy nebo jiné mimořádné události dokážou AM rozsahy zajistit pokrytí velkého území při minimálních provozních nárocích. Například během katastrofálních povodní v červenci 2021 došlo v Německu k rozsáhlému výpadku mobilních i datových sítí a 200 000 domácností bylo na dlouhou dobu zcela odříznuto od telekomunikačních sítí i elektrické energie. Ohrožení obyvatelé se v tísní ocitli v naprostém informačním vakuu. Nemuselo tomu tak být v případě funkčního AM vysílače, který pokryje signálem velké území.

2. Příjem bez přístupu k elektrické síti

AM radiopřijímače mají ze všech typů zdaleka nejmenší odběr z baterií. Běžné typy tranzistorových radiopřijímačů zcela běžně dokážou hrát několik stovek hodin bez výměny baterií. DAB radiopřijímač pro svou funkci vyžaduje poměrně výkonný mikroprocesor pro dekódování digitálních dat, tudíž má DAB přijímač značný elektrický příkon. DAB přístroje jsou zpravidla napájeny z dobíjecího akumulátoru, který po vybití nelze vyměnit za jednorázové baterie z obchodu, je nutné jej nabít z jiného zdroje. Životnost baterie se u DAB rádií pohybuje jen okolo 10 až 20 hodin provozu, ať už v případě vestavěného akumulátoru nebo vyměnitelných AA baterií. Pro příjem AM navíc stačí feritová anténa, která je malá a vejde se do pouzdra přijímače. Není nutné zřizovat rozměrné venkovní antény či „lovit vlny“ pomocí nepraktické teleskopické antény.

3. Příjem v odlehlých oblastech

V současné době má AM vysílání význam pro odlehlé oblasti, nikoliv pro města, kde je v současnosti příjem silně rušen. V oblastech mimo dosah elektrické sítě je však příjem čistý i při značně nižším výkonu vysílače, než jaký býval nutný v době, kdy bylo AM vysílání základním prostředkem šíření rozhlasu a muselo zajistit kvalitní příjem i ve městech. Tento efekt se projevil po modernizaci vysílače Topolná, jehož současný výkon 50 kW činí cca 7 % výkonu před modernizací, a přesto umožňuje poměrně kvalitní příjem na většině území ČR. Nabízí se tedy možnost podobné modernizace všech tuzemských AM vysílačů, což by mělo za výsledek podstatné snížení provozních nákladů, aniž by tím byl příjem v odlehlých oblastech významně zasažen.

4. Příjem v autě

AM vysílání umožňuje dobrý příjem při jízdě autem, a to i v hornatém území. Mnohdy je příjem stabilnější než u FM vysílání, rádio se nemusí tak často přeladovat. Většina autorádií je vybavena SV a zpravidla i DV rozsahem. Pokrytí DAB je v řídké obydlených oblastech dosud špatné a při jízdě v autě příjem vynechává. Chování digitálního tuneru při slabém signálu je pro posluchače značně nepříjemné, zvuk vypadává skokově. Dalším problémem je nevybavenost většiny automobilů v ČR pro příjem DAB. Nová autorádia s DAB jsou dosud značně drahá. Navíc je v moderních autech autorádio pevnou součástí palubní elektroniky vozidla, potom je montáž DAB tuneru prakticky nemožná. Na rozdíl od FM či DAB navíc AM vysílání umožňuje příjem i v zahraničí, což hojně využívají řidiči kamionů.

5. Kvalita zvuku

Kvalitu zvuku AM vysílání negativně ovlivňuje nevhodné nastavení audioprocesingu na českých vysílačích. Dynamika zvuku je zcela potlačena a jsou agresivně zdůrazněny vysoké tóny. Srovnáním se zahraničními vysílači, např. rumunskými, lze vyvodit, že takto agresivně nastavené korekce jsou zbytečné. Kvalita zvuku je u AM vysílání principiálně horší než u FM či DAB, nicméně u běžně používaných přenosných přijímačů

s malými reproduktory je rozdíl málo znatelný. Nižší dynamika a větší podíl středových kmitočtů ve zvuku jsou naopak výhodné při poslechu v hlučném prostředí, např. v autě, kdy zajišťují lepší srozumitelnost řeči.

6. Velké rozšíření přijímačů

Mnoho posluchačů dodnes používá AM radiopřijímače v dílnách, garážích, zahradách apod. Tito posluchači si mnohdy ani nejsou vědomi, že poslouchají AM vysílání, radiopřijímač stojí na svém místě už desítky let a je na něm naladěna stále ta samá stanice. Lze očekávat, že po vypnutí AM vysílání tito posluchači nebudou investovat do nákupu nového radiopřijímače, ale poslechu se vzdají úplně.

7. Zkušenosti ze zahraničí

V Maďarsku v roce 2017 proběhla modernizace středovlnného vysílače Solt 540 kHz při zachování původního výkonu 2000 kW. Slovenský vysílač 1098 kHz v Nitre byl v roce 2020 modernizován z původních vysílačů Tesla SRV 20 na nový vysílač s výkonem 25 kW. Stejně tak v Polsku stále udržují v provozu dlouhovlnný vysílač Solec Kujawski s výkonem 1000 kW. Tento vysílač navíc prošel v září 2021 modernizací. AM vysílání ve střední Evropě tedy není mrtvou technologií.

8. Strategický význam

Vždy, když došlo k ohrožení státu, ať už při dějinných událostech v roce 1945 či 1968, hrály významnou a nezastupitelnou roli právě AM vysílače, které nemají pouhý lokální charakter. České vojsko a četnictvo volal při květnovém pražském povstání strašnický vysílač na vlně 415 metrů, tedy na středních vlnách. VKV vysílačem s FM či DAB by se pomoci i v dnešní době dovolávali podstatně hůře, zda-li vůbec. Signál VKV vysílačů by k cíli tak účinně jako SV nedorazil. Situace se opakovala v roce 1968. Byly to právě AM vysílače na středních vlnách, které nejdéle dovedly vzdorovat okupačním vojskům Varšavské smlouvy. AM vysílání hraje nepostradatelnou roli v šíření osvěty během ohrožení státu nesvobodou. Vzpomeňme Londýn a Moskvu během nacistické okupace či Hlas Ameriky se Svobodnou Evropou v dobách tzv. normalizace. Tyto stanice, vedle krátkých vln, šířily svůj program i na středních vlnách, které se po západu slunce šíří prostorovou vlnou na obrovské vzdálenosti i při malém výkonu. Byly to právě střední vlny, potažmo AM vysílání, které napomohly k vítězství demokracie v naší zemi. Demokracie ani dnes není samozřejmostí a může být kdykoliv ohrožena.

9. Možnost dalšího rozvoje

Na středo- a dlouhovlnných pásmech je možné vysílat i digitálně v kvalitě srovnatelné s FM příjmem, a to pomocí technologie DRM. Výhody AM vysílání, jako velký dosah vysílače a dobrý příjem v členitém terénu či autě, zůstávají zachovány. Moderní AM vysílače umožňují i DRM vysílání bez nutnosti výměny základní technologie. Podmínkou je zachování vysílačích antén, nutných pro dobrý dosah vysílače i při snížení jeho výkonu. Likvidace antén je nevratný krok. Výstavba nových antén takových rozměrů, jako mají vysílače v Topolné, Dobrochově či Liblicích, je v dnešních podmínkách prakticky neproveditelná.

Na základě výše uvedených argumentů usuzujeme, že zachování a modernizace AM vysílačů je z dlouhodobého hlediska v celostátním zájmu. Vysílače mají praktický i strategický význam pro celou zemi a jsou důležitou součástí historie našich sdělovacích prostředků. Prosíme proto všechny zúčastněné, aby pro jejich zachování udělali vše, co je v jejich silách, ať už by se jednalo například o prohlášení vysílačů za kulturní památku nebo jejich převedení do státního majetku. Ti, kteří nemají možnost toto dění přímo ovlivnit, můžou alespoň oslovit své známé v politice nebo médiích, která se tomuto tématu věnují jen okrajově. Vypnutí vysílačů již v této chvíli asi nezabráníme, ale možná se povede zabránit alespoň jejich likvidaci.

Za každou konstruktivní spolupráci děkujeme.

Historický radioklub československý, z. s.

